

Suomen UNICEFin viesti kuntajohtajille: Viisi tärkeää keinoa lapsen oikeuksien turvaamiseksi omassa kunnassanne

Kunnat ovat olleet kevään koronaepidemiassa avainasemassa turvaamassa lapsen oikeuksia sekä lasten ja perheiden hyvinvointia. Kunnissa on tehty hyvää työtä: nopeasti kehitetyillä uusilla toimintatavoilla on pystytty varmistamaan lapsille ja perheille kuuluvat palvelut poikkeustilanteesta huolimatta. Meillä on kuitenkin edelleen lapsia, joiden tilanne vaatii yhä uusia toimenpiteitä ja investointeja, jotta saamme turvattua heille hyvän elämän ja kasvun edellytykset.

Poikkeustilanteen jatkuessa Suomen UNICEF haluaa tukea kuntia lapsen oikeuksien varmistamiseksi. Alla on lapsen oikeuksien kannalta viisi tärkeää keinoa, jotka tulisi toteuttaa kunnan toiminnassa:

1. Arvioidaan päätösten vaikutukset lapsiin ja varmistetaan lapsen edun ensisijaisuus

Kunnat vastaavat suurimmasta osasta lapsen oikeuksia varmistavista palveluista. Nyt kun kunnissa joudutaan jatkuvasti uusien tilanteiden eteen, on uudenlaisissa toimintatavoissa, palveluratkaisuissa ja ennen kaikkea talouspäätöksissä äärimmäisen tärkeää varmistaa, että arvioidaan niiden vaikutukset lapsiin ja varmistetaan lapsen edun ensisijaisuus päätöksiä tehtäessä.

Lapset ovat ainoa väestöryhmä, jonka etua ihmisoikeussopimukset velvoittavat harkitsemaan ensisijaisesti. Velvoite lapsen edun ensisijaisuudesta pätee myös poikkeusaikoina. Mitään muuta väestöryhmää ei tällä tavoin aseteta muiden väestöryhmien edelle.

Lapsivaikutusarvioinnin toteuttaminen kaikissa lapsia koskevista päätöksissä on keino varmistaa lapsen edun toteutuminen tässä haastavassa taloudellisessa ja muutoinkin poikkeuksellisessa tilanteessa. Siihen Suomea velvoittaa YK:n lapsen oikeuksien sopimus.

2. Varmistetaan, että palvelut ulottuvat jokaiselle lapselle

Lapsuus on poikkeuksellinen ja korvaamattoman tärkeä ajanjakso: se määrittää sekä yksilön että yhteiskuntien tulevaisuuden. Kestävien yhteiskuntien rakentaminen edellyttää, että lapsiin investoidaan. Eryteisesti poikkeusaikoina on tärkeää varmistaa jokaisen lapsen mahdollisuus kasvaa turvassa täyteen potentiaaliinsa. Eri selvitykset osoittavat jo nyt, että polarisoituminen on kasvanut koronakevään aikana – erityisen heikossa asemassa ovat lapset, joiden asema on ollut haavoittuva jo ennen koronakriisiä. Ketkä ovat teidän kuntanne haavoittuvat lapset, ja mitkä ovat ne erityistoimet, joilla kuntanne varmistaa näiden lasten oikeudet?

3. Kuunnellaan lapsia ja viestitään heille aktiivisesti

Lapsen oikeuksien sopimuksen yksi kivijaloista on lapsen oikeus tulla kuulluksi häntä koskevista asioista. Miten teidän kuntanne lapset, nuoret ja perheet ovat kokeneet korona-ajan? Nyt jos koskaan on tärkeää varmistaa, että kuntanne päätökset tehdään lapsia kuunnellen sekä lasten ja perheiden konkreettiset tuen tarpeet ymmärtäen. Lasten ideoita ja näkemyksiä voi kerätä esimerkiksi kyselyin, sosiaalisessa mediassa sekä koulujen ja päiväkotien kautta. Lasten kuulemisen lisäksi on tärkeää varmistaa, että lapset saavat tietoa poikkeustilanteesta sekä heille suunnatuista palveluista ja tuen muodoista.

4. Kartoitetaan tärkeimmät lasten ja perheiden palvelut ja varmistetaan niiden toiminta

Suomen UNICEF kartoitti huhti-toukokuussa [Lapsiystävällinen kunta -verkostoon](#) kuuluvien kuntien näkemyksiä koronakeväästä lasten ja perheiden palvelujen näkökulmasta. Näiden kuntien mukaan kriittisimmät lasten ja perheiden palvelukokonaisuudet poikkeustilanteessa ovat: 1) perhe- ja sosiaalipalvelut, 2) koulun ja opetuksen palvelut, 3) opiskeluhuollon palvelut sekä 4) nuorisopalvelut.

Mitkä ovat teidän kuntanne kriittiset palvelukokonaisuudet lasten ja perheiden näkökulmasta? Tavoittavathan ne jokaisen lapsen ja perheen, joka palveluja tarvitsevat? Tietäväthän kaikki lapset ja perheet näiden palveluiden tukimahdollisuuksista riittävästi?

5. Toimitaan yhdessä yli siilojen

Suomen UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -verkostossa mukana olevien kuntien kokemus korona-ajasta on vahvistanut entisestään sitä, että kunnissa on tehtävä työtä yhä enemmän yhdessä ja poikkihallinnollisesti eikä sektoreittain siiloissa. On nähty, että uudenlaiset lasten ja perheiden palveluratkaisut edellyttävät poikkeustilanteessa toimivaa ja yli siilojen menevää yhteistyötä. Hyviä käytäntöjä on jo kehitetty eri puolilla Suomea runsaasti – kerrottehan kuntanne hyvät käytännöt myös meille, jotta saamme ne levitettyä [Hyvät käytännöt poikkeusoloissa -sivuston](#) kautta muillekin kunnille?

Kevät on ollut raskas ja työtä on vielä paljon tehtävänä. Toivotamme teille voimia tuleviin haasteisiin ja erityisesti tärkeään työhönne lapsen oikeuksien puolustajina.

Mirella Huttunen

Mirella Huttunen, julkishallintotyön johtaja
Suomen UNICEF ry

Sanna Koskinen

Sanna Koskinen, erityisasiantuntija
Suomen UNICEF ry

Suomen UNICEFin tehtävä on edistää lapsen oikeuksia kaikkialla maailmassa. Toteutamme Suomessa UNICEFin [Lapsiystävällinen kunta -mallia](#), jonka tuella lapsenoikeusperustaisuuttaan kehittää tänä vuonna [Suomessa 37 kuntaa](#). Malli tavoittaa lähes 30 prosenttia Suomessa asuvista lapsista.

Linkejä:

[Lapsibudjetointi: mallit, työvälineet ja tiekartta valtiolle ja kunnille](#)

[Lapsivaikutusten arviointi: UNICEFin ohjeet pähkinänkuoressa](#)

[Lasten osallisuus: Pelastakaa lapset ry:n Lapsilta opittua -sivusto](#)

[Lasten osallisuus: Tietokortit lasten ja nuorten kuulemisesta](#)

[UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malli](#), [Hakuohjeet Lapsiystävällinen kunta -malliin](#)